

На мою думку, проблема розвитку науки юридичної лінгвістики є актуальною. У різних правових професіях фахівці зустрічаються з різними юридичними термінами, поняттями. Для повного розуміння змісту різних ділових документів необхідно володіти певним запасом саме юридичних термінів. Це надає справжньому професіоналу впевненості у виконанні своєї роботи і підвищує його авторитет серед колег та клієнтів.

Література

1. Карпенко Ю.О. Мовознавство // Українська мова: Енциклопедія / Редкол.: Русанівський В.М., Тараненко О.О. (співголови). – 3-є вид., зі змінами і доповненнями. – К., 2007. – С. 381; Бобровник С.В. Правознавство // Юридична енциклопедія : В 6 т. – К., 2003. – Т. 5. – С. 46; Шемшученко Ю.С. Юридична наука // Там же. – К., 2004. – Т. 6. – С. 472.
2. Пелепейченко Л.Н. Основи теорії мовної комунікації / Л. Н. Пелепейченко. – Х. : Акад. ВВ МВС України, 2007. – 130 с.
3. Прадід Ю.Ф. Юридична лінгвістика та деякі актуальні проблеми законодавчої практики / Ю.Ф. Прадід // Вісник Луганського інституту внутрішніх справ ім. 10-річчя незалежності України. – 2002. – Вип. 1. – С. 120–126.
4. Штерн І.Б. Вибрані топіки та лексикон сучасної лінгвістики. Енциклопедичний словник / І.Б. Штерн. – Київ : АртЕк, 1998. – С. 191–193.
5. Для прикладу назвемо лише деякі з них, що опубліковані на сторінках часопису «Право України»: Демченко Т., Філіпчук І. Українська мова – правові проблеми // Право України. – 1996. – № 7. – С. 47-50; Артикуца Н. Нові підходи до мовної підготовки майбутніх юристів і викладачів права // Там же. – 1997. – № 12. – С. 58-60; Копиленко О. Мовні проблеми в українській політичній думці та законодавстві 1917-1920 рр. // Там же. – 1998. – № 9. – С. 44-48; Леоненко М. Правові питання визначення принципу національної мови в кримінальному судочинстві // Там же. – 1999. – № 4. – С. 66-67, 78; Антонович М. Законодавство України та зарубіжних країн щодо статусу державної мови (порівняльний аспект) // Там же. – 1999. – №6. – С. 73-74, 83; Токарська А. Культура ділового мовлення: стан і проблеми // Там же. – 1999. – № 11. – С. 58-60; Тростюк З. Щодо назв у понятійному апараті Особливої частини Кримінального кодексу України // Там же. – 1999. – № 12. – С. 77-80.
6. Право і лінгвістика : Матеріали міжнар. наук.-практ. конф. : У 2 ч. – Сімферополь. – Ч. 1-2.; Право і лінгвістика : Матеріали II міжнар. наук.-практ. конф. : У 2 ч. – Сімферополь. – Ч. 1-2.

МОВА ЮРИСТА ЯК ЗАПОРУКА УСПІХУ

Рец Віолетта Володимирівна

(курсант I курсу факультету підготовки фахівців
для органів досудового розслідування

Дніпропетровського державного університету внутрішніх справ)

Науковий керівник: кандидат філологічних наук, доцент, завідувач кафедри
українознавства та іноземних мов Дніпропетровського державного
університету внутрішніх справ **Крашеніннікова Т.В.**

Юрист – це фахівець із фундаментальними, правовими знаннями, які використовуються для потреб того чи іншого виду юридичної діяльності. На

тлі постійних соціально-економічних, побутових і політичних суперечок, регулярного внесення змін до нормативно-правових актів завжди необхідна допомога досвідченого правника з достатнім рівнем володіння мовленнєвих вмій та навичок.

Для представників професії дуже важливо розуміти, що говорити і як правильно висловити свою думку, як донести її до адресата. «Хто має справу з людьми... повинен мислити добре, але говорити ще краще» – пише Михайло Сперанський [1]. Альфа і омега для правника є потреба в постійному вербальному самовдосконаленні. Крім цього, щоб остаточно переконатися в значущості мовних умінь і навичок, доцільно згадати, що юрист – це не мононапрямок, маленька ніша у поліфонії професій, а юристами вважаються прокурори, судді, слідчі, адвокати, нотаріуси, юрисконсультанти та інші спеціалісти у галузі правознавства.

Мова юриста – специфічна мова, яка характеризується високою концентрацією юридичних термінів, є засобом впливу представників даного фаху на суб'єктів правовідносин. Вона має ряд суттєвих ознак: нормативна грамотність; аргументованість; конкретність; рівень мовного етикету; вживання мовних конструкцій і зворотів з огляду на ситуацію тощо.

Це перелік, який можна визначити завдяки мовній практиці, а також ознайомлення із численними працями філологів, які працюють в цьому напрямку. Наприклад, у підручнику «Українська мова професійного спрямування» Крашеніннікової Т. В., Поповського А. М. та ін. виокремлено такі ознаки зразкового мовлення: правильність; змістовність; послідовність; багатство; точність; виразність; доречність тощо [2].

Безперечно, ознаки є відносно сталими, але їх можна по-різному формулювати, під іншим кутом виносити питання про важливість знання цих пунктів. Існує багато мовних досліджень і праць саме з цієї теми. Для прикладу наведемо такі: Галузинська Л.І. «Українська мова за професійним спрямуванням»; Шевчук С.В., Клименко І.В. «Українська мова професійного спрямування»; Нелюба А.М., професор кафедри української мови ХІФТ «Професійна мова юриста» тощо. В усіх підручниках, працях і монографіях визначають тотожні ознаки усної мови правознавця. Усі вони формують культуру мови – сукупність таких якостей, які мають найкращий вплив на адресата (слухача). Вона за багатьма ознаками залежить від словникового запасу, а також від вміння в потрібний момент сказати необхідні слова.

Навіщо ретельно досліджувати і заглиблюватися в дане питання? Тому що слово в знавця права є не тільки засобом комунікації, але і засобом впливу. Від того, якими фарбами розмалює юрист своє висловлювання, як структурує мову і які аргументи віднайде, щоб переконати людину, групу

осіб або велику аудиторію, залежатиме успіх справи, а відтак і професійний успіх, кар'єрне зростання фахівця.

Відкритим для дискусії залишається питання: як удосконалювати мовний рівень? Щоб відповісти на це запитання, доцільним буде згадати чи не найголовнішу в галузі мови дисципліну-риторику. Риторика – наука красномовства, ораторське мистецтво; навчальний предмет, у якому викладено теорію красномовства, ораторського мистецтва тощо [3]. Серед розмаїть принципів, за якими існує наука, виділяють такі: «мистецтво переконання» і «мистецтво говорити витончено». Якщо у першого принципу зміст прозорий і зрозумілий: переконати будь-кого і в будь-якому обсязі, то другий принцип можна охарактеризувати великою кількістю іменників: краса, вишуканість, витонченість, змістовність, оригінальність думки. Для того, щоб досягти таких показників, необхідно постійно збагачувати свій словниковий запас, думати раціонально і нестандартно, намагатися подавати одну і ту саму думку різними способами.

Юрист у своїй професійній діяльності не має права на помилку, тому вважаю за необхідне прийняти до уваги те, що його мова повинна бути чітка, зрозуміла, заздалегідь підготовлена, вона повинна мати чистоту і точність стилю. Уміння публічно говорити не приходять само собою. Цьому треба наполегливо учитися, постійно відшліфовувати знання і навички [4]. Важливими є також технічні нюанси. По-перше, артикуляційна робота. Артикуляція – робота мовних органів, спрямована на вимовляння того чи іншого звука мови; положення органів при вимові такого звука [5]. Чим краще артикуляція, тим зрозуміліше і виразніше мова. Тобто між цими поняттями існує пряма залежність. По-друге, під час мови слід регулювати інтонацію, темп, тембр, гучність тощо. Крім того, ці показники є психологічними. Завдання правника правильно проаналізувати і оцінити ситуацію, виходячи з цього, грамотно врахувати основні приписи усного мовлення.

Отже, устами юриста говорить закон. Фахівець цієї галузі повинен у повному обсязі володіти мовними засобами, чітко і структуровано висловлювати свою думку, робити все, щоб його не могли не зрозуміти. Питання мовної компетенції в галузі права сьогодні є дуже актуальним, адже безпорадність у питанні мови офіційно-ділового стилю призводить до суперечок, неточностей під час формулювання виду стягнень і запобіжних заходів.

Література

1. Сперанский М.М. Правила высшего красноречия / М.М. Сперанский. – М., 1973.
2. Крашеніннікова Т.В., Поповський А. М., Руколянська Н.В. «Українська мова (за професійним спрямуванням)». Навчальний посібник. – Дніпропетровськ, 2015. – 332 с.

3. Словник української мови. Академічний тлумачний словник (1970-1980). – К., 1970-1980.
4. Праці Кацавець Руслана Сергійовича, викладач кафедри Теорії держави і права Міжгалузевого інституту управління м. Києва.
5. Великий тлумачний словник сучасної української мови. – К., 2009. – 508 с.

СЕМІОТИКА ЯК СУЧАСНА НАУКОВА ПРОБЛЕМА

М. А. Сальнікова

(курсант I курсу факультету підготовки фахівців для органів досудового розслідування Дніпропетровського державного університету внутрішніх справ)

Науковий керівник: кандидат філологічних наук, доцент, завідувач кафедри українознавства та іноземних мов Дніпропетровського державного університету внутрішніх справ **Крашеніннікова Тетяна Валеріївна**

Мова – це знакова система, що є універсальним засобом встановлення взаємовідношень людини з довкіллям у процесі її життєдіяльності. Людина засвоює мову, а потім використовує її у різних видах діяльності з певною метою. Вона намагається робити це якнайкраще, адже вміння граматично правильно нею користуватися – найголовніша зброя сучасної людини ХХІ ст.

Семіотика – це міждисциплінарна наука, яка вивчає знаки і знакові процеси. Це молода наукова дисципліна. Вона сформувалася лише у ХХ ст.

Виділяються три розділи семіотики: *синтактика* (або синтаксис, від грец. *syntaxis* – побудова, порядок) – вивчає закономірності побудови знакових систем безвідносно до їх інтерпретації, тобто співвідношення знаків один з одним; *семантика* (від грец. *semantikos* – те, що позначає) – вивчає відношення між знаком та його смислом; *прагматика* (давньогрец. *pragmatos* – дія) – вивчає відношення знаків з їх відправниками, одержувачами та контекстом знакової діяльності.

Природні мови функціонують на різних рівнях і в різних формах, як-то: мова буденна і наукова, народно-розмовна і літературна, мова засобів масової інформації і професійна і т. д. Усі природні мови історично розвиваються, тобто, в історичному часі змінюються лексика і структура побудови речень. Семіотику певний час вважали штучною мовою.

Штучні (формалізовані) мови – це особливі системи знаків і символів, які створюються людьми з певною метою: для скорочення запису текстів, здійснення математичних та логічних операцій із знаками, уникнення багатозначності (полісемії) природної мови.

До штучних або формалізованих мов належать різноманітні системи знаків-сигналів (наприклад, знаки дорожнього руху), кодових систем (наприклад, азбука Морзе), мова формул або наукова мова, яка створюється в